

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru streinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidieceșane Sibiu, strada Măcelarilor 47.

Correspondențele sînt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 30.
Epistole nefrancate se refușă. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Sibiu, 23 Ianuarie.

Am avut în vedere reuniunile culturale, a căroră sprijinire trebuie să în pună statului serioase îngrijiri, căci în lumea aceasta valoarea unui stat se judecă după gradul de înflorire, la care au ajuns arta și știința.

Ministrului nostru de culte multe, foarte multe i-se pot imputa, și doară trebuie ca aceste imputări să se imbrace în o formă mai concretă, și să aște manifestățiunea dela înălțimea tribunei în parlament. Cea mai concretă imputare s'ar reduce doară la predilecțiunea ministrului a fi totdeauna în fruntea celor mai radicali în lăcitarea patriotismului modern.

Una însă nu i-se poate denega domnului ministru de culte și instrucțiune publică. El totdeauna împarte cu mâna plină la reuniunile curat ungurești, și nici odată, nici o para reuniunilor de cultură susținute de naționalitățile din patria noastră. În credeul politic al domnului ministru prima dogmă este: Să dăm totul pentru maghiari, și nimica nemaghiarilor.

O agitațiune nespūsă domnesce de un timp încoace atât în Cluș cât și Budapesta, și ea se reduce la o instituțiune culturală, pentru care statul varsă banii cu sutele de mii fără nici o proporțiune între prestațiunile de artă ale acestor instituțiuni, și între enormele sume aruncate pentru susținerea lor. Înțelegem teatrul din Cluș și opera din Budapesta. În timpul din urmă ambe acestea au format obiectul discușiunii celei mai înfăbentate atât în țiaristică, cât și în parlament, și cea ce era lucru de tot natural, ele au provocat manifestățiunea studenților dela universitatea din capitală, care manifestățiune s'a început cu marșul lui Kosuth, și s'a terminat cu un conduct de faclă în onoarea unui deputat dietal, care a arătat cu cifre câte spese zădarnice se fac cu susținerea operei din Budapesta.

Deputatul acesta a dat năvală asupra intendantului, care după a lui părere, este răspunătoriu pentru toate câte s'au întâmplat, dacă vom considera însă, că acest amplotat este pus de ministru, resursele sunt date de ministru, direcțiunea institutului normată de curentul bolnăvicios, la care și ministrul și are partea sa, atunci vrând, nevrând trebuie să recunoașcem, că vina rēului nu este numai persoana, care ține spatele la loviturile necruțătoare.

După espunerile din parlament pentru susținerea teatrului național și a operei din Budapesta pe

anul trecut s'a votat suma de 320,000 fl. din care 160,000 fl. ajutoriu dela stat, și 160,000 subvenție dela Maiestatea Sa împăratul. La intrarea sa în funcțiune, adevă în Februarie anul trecut, pe lângă această sumă enormă mai era saldo la casă din anul trecut 35,000 fl. Această sumă s'a cheltuit până la sfârșitul lui Iuliu, și s'au cerut alte 300,000 fl. din vistieria statului. Din suma cerută s'a pus la dispozițiunea intendantului 28,000 floreni în Iuliu, 40,000 fl. în August, 40,000 fl. în Octombrie și 6½ mii în Decembrie. Cu toate acestea opera stă în cea mai mare disordine, așa ni se spune, și noi n'avem cuvânt să nu credem. Decădinta se reduce la necapacitatea aceluia, care trebuie să sufletul acestui institut de artă. Și așa după enorme spese zădarnice, lumea se ocupă cu ideea, să deie în arândă acest cuib al artei, pentru a cărui susținere s'a votat pre 1887 o sumă de 386,000 fl., și aceasta s'a votat între împregiurările, când — după cum a dīs deputatul Komjathy — pentru scopurile culturale, cari sunt basa existenței de stat, s'au votat numai 1 milion și jumătate fl. când n'avem școale, n'avem institute pentru copii mici, nu putem plăti pre dascăli, când pentru instrucțiune s'au proiectat numai 376,000 fl., când justiția decade pe dī ce merge, când pe dī ce merge se înmulțesc restanțele, pentru că nu putem da contingentul de judecători recerut; când n'avem comunicație, când trăim între cele mai nefavorabile condițiuni sanitare.

La acestea noi am mai putea adăoge: Asemenea sume enorme se votează, pre când institutele noastre de cultură nu sunt ajutate cu o para, din contră prin dările enorme pentru economii ca cele de sus, poporul e stors până la os, așa, că pentru sine nu-i mai rămâne nimica.

Despre teatrul din Cluș vom aminti numai, că pentru susținerea lui se spesează preste an 40,000 fl. Și cu toate acestea actorii, rectius artistii, s'au pus pe grevă, și și-au sistat activitatea, de oare ce de luni de dīle salariul lor e în restanță.

Va trebui, neapărat va trebui să ne întrebăm: Unde mergem? adevă: Unde mergem?

Revista politică.

Lumea întreagă e îngrijată. Vestile din toate părțile aduc scirea, că nu-i glumă, fie-care stat caută să-și organizeze armata. În fața acestei situațiuni nu trebuie să ne mirăm, dacă lumea privește cu neîncredere întru susținerea păcii.

că a visat. Și ce să veți!? Cum sloboziră mănzii din grajd, alergară toți trei la troaca cu ovēs, dar cel mai bătrân îi alungă pe ceilalți de acolo și rămase numai el, ear cel mijlociu alungă pe cel mai tinēr dela troaca cu apă așa, că lângă fie-care troacă era un mănz. Împăratul puse semn la mănzul cel dela troaca cu ovēs, că e mai bătrân și la cel dela troaca cu jar, că e mai tinēr și apoi îi trimise înapoi la împăratul Roșu. Acestuia nu-i venia la socoteală, că împăratul Verde a scăpat de mănlea lui și de astădată și îi trimise acum un buzdugan de fer de noauăzeși-și-noauă de măzi cu poruncă aspră, că să l'arunce înapoi așa, ca să cadă înaintea casei lui, că de unde nu, va fi vai de el și de împărăția lui.

Împăratul Verde încremenī când veșu buzduganul, că scia el, că nu se va afla nimeni, care să fie în stare măcar și numai a ridica dela pământ buzduganul, decum să fie în stare a l'arunca până la curțile împăratului Roșu. Toți voinicii din împărăția împăratului Verde își cercară norocul, căci împăratul făgăduise, că aceluia, care va arunca buzduganul la curțile împăratului Roșu, îi va da fata de soție și jumătate din împărăție. Venitau toți prinții și crăișorii, cari petiseră fata împăratului, gândind, că vor putea face ceva, dar nimic nu putură face, ba încă cei mai mulți dintre ei nici nu putură mișca buzduganul, decum să l'ridice și să l'arunce.

Și nu trebuie să ne mirăm, dacă în împrejurările acestea deputatul Mauthner a făcut în dīlele trecute o interpelațiune în dieta austriacă. Densului nu-i par tocmai pacinice lucrurile, după cum se desvoaltă și că se află necesară chiar și *conchiemarea delegațiunilor* și deacea cere deslușiri, că schimbaturile raporturilor monarhiei cu celelalte state și că regimul mai are temeinice speranțe spre mănținerea păcii?!

Jurnalele din Viena caracterizează această interpelare de o îngrijire de tot serioasă. Și nu fără cuvânt; căci fără îndoială pe dīua de 10 Martie, după cum se scrie, se vor întruni delegațiunile; ear foile oficiale din Viena și din Pesta au publicat o ordinațiune, cari a intrat în vigoare și prin care se interdice esportul cailor preste granițele vamale ale monarhiei.

Dealt-cum și „Prescripțiunile” pentru gloate sunt gata; pentru regatul Ungariei vor apărea și în formă de carte, purtând titlul: „Prescripțiuni privitoare la gloatele din țările ungare,” și aceste instrucțiuni s'a și distribuit pela autoritățile municipale.

Diarele ungurești susțin, că punctele din prescripțiunile ungare sunt cu mult mai precisate, decât din cele austriace; ear organizațiunea difera cu deosebire în ceea-ce privește pe glotașii husari. În Ungaria adevă nu vor fi în fie-care cerc al glotașilor numai două batalioane de infanterie și o companie înlocuitoare, ci se vor forma 40 de escadroane de husari glotași, pe lângă cari se mai adaugă încă ca rezervă 20 de jumătăți de escadroane ca înlocuitoare. Fiind-că în aceste trupe vor fi conche-mați numai călăreți buni, cavaleria se va îmbunătăți în mod însemnat. De însemnat mai este, că în Ungaria elementele ne îndeletnicite în arta militară, adevă la a doua conchemare, nici nu se vor conscrie d'ocamdată.

Foia din Viena „N. Fr. Presse” ne aduce scirea, că foile rusesci sunt de tot îndrășnețe față cu monarhia noastră. Ele cobesc tot a rēsboiu, și nu vor să recunoască binele păcii, despre care în zadar se tot vorbesce. Așa foaia din Petersburg „Wiedomosti” și exprimă bucuria pentru pregătirile, ce le face Austro-Ungaria, având de gând, a veni în conflict cu Rusia. Pentru Rusia nu-i nimic mai păgubitor decât, dacă Austro-Ungaria „va sta departe de joc.” Dacă însă va fi silită să joace, închee foaia, noi începem, — precum de sine se înțelege, să jucăm dela început. Dacă în Viena să lucră cu ori ce preț pentru acest conflict, nu-i treaba Rusiei ca să rețină pe Austro-Ungaria dela aceasta.

FOIȚA.

Visul lui Petru.

— Poveste de iunior —
(Urmare.)

Fata împăratului spusese lui Petru toată șiretenia cu mănzii și acesta earăș îi spuse, ce are să facă. — Împăratul nu putu dormi noaptea aceea de supărat și năcăjit ce era, că nu aflase nici un om, care să-i scie spune barem, că ce să facă, ca să scape de necaz și de mânia împăratului Roșu. Și cum se svērcolia împăratul Verde în pat, se trezi din somn fata lui și vēdend ea, că el nu doarme, îi dīse:

— Vai tată, ce-am visat! Părea, că a venit la mine un ficior voinic și frumos — tocmai ca Petru cela — scii — pe care l'ai băgat în zid — și mi-a spus că să punem în curte trei troace, într'una să punem ovēs, în a doaua apă și în a treia jar, și să slobođim mănzii cei trei la troace. Mănzul cel mai bătrân va bate pe ceilalți și să va duce la troaca cu ovēs, al doilea se va duce la troaca cu apă, ear al treilea, cel mai tinēr, va rămână lângă troaca cu jar și așa putem afla, care mănz e mai bătrân și care e mai tinēr.

— O să cercăm, să vedem ce a fi și asta — dīse împăratul și abia apucă să se facă dīuă, când apoi porunci să se facă tocmai precum spusese fata lui,

Fata împăratului spusese lui Petru și de astădată, că eacă ce-i cu buzduganul și el earăș îi spuse că ce are să facă. A doaua dī dīmineața să duse fata înaintea tatălui ei și îi dīse:

— Tată! sciu, că până acum în doauă rēnduri am visat, cum putem scăpa de mânia împăratului Roșu, să cercăm și acum, că cine scie poate se scăpăm earăș prin visul meu de astă noapte.

— Spune dragă, ce ai visat!

— Am visat, că Petru cela, pe care l'ai fost băgat în tr'un zid, n'a murit acolo, și că el poate arunca buzduganul.

— Dar ce vorbesci fată! Mișelul acela s'a prăpădit acolo, cum gāndesci, că să mai trăească. Nu se poate!

— Să cercăm tată, dar dacă trăiesce.

Împăratului nu-i venia a crede, că Petru să mai trăească acolo în zid, dar totuși ori-ce ar fi cercat, ca să scape din belea și așa porunci să se desfacă zidul, în care era Petru, ca să vadă el cu ochii lui, ce s'a ales de Petru și că mai trăește ori nu! — când fu zidul de jumătate stricat împăratul și toți curtenii cățierau acolo, remaseră cu gurile căscate de mirare. Nu credeau ochilor ceea ce vedeau. Ei credeau, că vor vedea acolo rămășițele unui om mort, când colo ce să veți?! În mijlocul zidului era un voinic de ficior, puternic și gras și acela era Petru, pe care îl băgase acolo împăratul Verde, ca să se prăpădească. Că să vedeți Dvoastră,

În România oamenii încă nu stau cu mâinile în sân. Mai în zilele trecute se vorbea despre sosirea în București a regelui Milan al Sârbiei. În 4 Februarie dl Cogălnicean a prezentat camerei un proiect de lege pentru votarea unui credit și camera a votat „unanim” creditul de cinci milioane de franci pentru completarea înarmărilor. Arsenalul lucră din resputeri și încă tot nu poate satisface cerințelor, după cum vine scirile el, se va mai mări. Fortificarea Bucureștilor se continuă.

Jurnalele franceze continuă în tonul lor obicinuit.

Ministrul republicei, Grévy, a ținut în zilele trecute o vorbire, în care accentuă, că dânsul are temeinice speranțe, că pacea va fi menținută.

Ambasadorul Franciei, însă în Berlin dl Herbertte iscodesc mereu după cauzele, cari fac pe Germania să se înarmeze. În aceasta privință dânsul vorbi cu contele Herbert de Bismark, care l'asigură, că rezervistii conchemați pentru înmanuarea armei cele nouă, vor sta numai un anumit timp și că după împlinirea serviciului se vor întoarce la casele lor, dar alți rezerviști îi vor înlocui. Conchemarea se va face din întreaga împărăție și nu numai din Vestul ei. Tot pacinic vorbesc și ambasadorii francezi din Viena și Petropole. Cu toate acestea, Herbertte a îndemnat prin o notă regimul seu, ca să recerce pre Germania din pricina multor mobilisări, ce se fac. Lumea republicană e foarte agitată cu toate, că jurnalele vorbesc pacinic și după cum afirmă jurnalele din Germania ar vrea să resboiască. Curentului acestuia îi răspund germanii dicând, că acum e momentul cel mai favorabil de a ataca pe Franța, acum o ar putea nimici din temelie, căci armata germană e cu mult mai puternică și un resboiu între aceste state e inevitabil.

Scirile din Strassburg dic, că chiar generalul Boulanger vizitează întăririle și că în zilele trecute a inspectat Verdunul.

Cestiunea Bulgariei încă nu se rezolvă așa ușor, de oarece statele și apără interesele din orient. În Bulgaria s'a oprit foile ruse și se plănuiesc o rescoală. Regenta încă nu-i dispusă a depune afacerile statului. Foia rusească „Nevoie Vremja” crede, că Rusia va fi silită în cele din urmă a aduce afacerile Bulgariei în ordine fără ajutorul celorlalte puteri și se va folosi de alte mijloace, ca să-și ajungă scopul. Rusia nu-i tocmai aplecată a lucra pe voia cabinetelor din Viena și Londra. Ea voiesc pacea europeană, dar interesele naționali nu trebuiesc jertfite. Despre o împăcare între regentă și Zancovisti nu poate fi vorba și Rusia cu toate desbaterile ambasadurilor nu și va părăsi programul. Dacă Turcia ar asculta de propunerile Engliterei în cestiunea bulgară, datoria cea dintâi a ambasadorului rusesc e: să declare categoric, că nu va mai lua parte la pertractări.

Discursul

Dlui Vicențiu Babeș în ședința casei reprezentative a dietei ungurești dela 1 Faur 1887, în cestiunea fondului dispozițional.

Onorabilă casă!

Aveam intențiunea de a vorbi mai pe larg la această cestiune; dar me rețin astăzi grelele împregiurări, în cari ne aflăm, și așa sper, că justificat veți găsi, dacă numai pe scurt îmi voi spune opiniunea.

fata împăratului avusese grijă de Petru și îi ducea în toate zilele, ea cu mâinile ei, de mâncare și de beut și ori ce ar fi cerut el. Astfel Petru nu s'a prăpădit — cum gândia împăratul, ci se făcea pe di ce mergea tot mai tare și mai voinic, căci trăia bine și nu lucra nimic.

După ce împăratul vădu, că Petru trăiesc, îl scoase din zid și îi spuse întempleră cu buzduganul, și că oare n'ar putea el să-l arunce până la împăratul Roșu?

— O să cerc — răspuse Petru, apoi se duse la buzdugan, se uită bine la el, puse degetul cel mic în veriga buzduganului și îl ridică sus, îl învârti odată pe deasupra capului, apoi îl puse jos.

— Acuma nu-l pot arunca — di se el către împăratul, — dar să-mi dai trei zile de arândul mâncare și beutură după pofta inimei mele și atunci me legătuesc, că-l voi arunca.

Împăratul sta să-l ea în brațe și să-l sêrute, când au di vorbele astea din gura lui Petru și dete poruncă, ca toți cei din curtea împărătească să asculte de Petru și să facă tot, ce va di ce el.

Petru se aședă într-o casă, pe care i-o dete împăratul, și în toată ziua, după ce mănca și bea bine lua buzduganul și-l cerca puterea. Când fu a treia di ridică buzduganul, parcă s'ar fi jucat cu el, îl învârti de trei ori pe deasupra capului, și-l aruncă

Eu am ajuns a crede, că fondul dispozițional nici-odată n'a adus vr'un folos țării.

Mai înainte cu vr'o 6—7 ani, când me ocupam de studiul bugetelor țărilor vecine, cu mirare am observat, că în bugetul României fondul dispozițional d'odată apărură scădută la suma de franci 60,000 și nu sciam, să-mi explice această scădere. M'am adresat deci dlui Dimitrie Sturdza, primei capacități financiare, astăzi ministru la culte, ear pe atunci la finanțe rugându-l, să îmi explice, cum se poate, ca o țeară mică abia consolidată să-și reducă fondul dispozițional până la 60,000 de fr. și mi s'a dat deslășirea, că Dsa a câștigat convicțiunea, cumcă fie care guvern, face abuz de fondurile dispoziționale necontrolabili; și tocmai de aceea ca om liberal, făcând parte dintr'un guvern liberal, dorind a face abuzul imposibil și pentru următorii a susținut reducerea, și regretă, că nu s'a putut șterge de tot.

Acum să-mi fie permis a spune experiențele mele despre întrebunțarea fondului dispozițional la noi (Strigări: S'auzim!)

Onorabila casă și aduce aminte de sobolii, de cari vorbea dl prim-ministru mai înainte cu un an, eu atunci nu pricepeam, pe ce se întemeiază aceea suspiționare. Mai apoi m'am convins, că acei soboli sunt creaturile fondului dispozițional, că acei soboli — nu voi să dic chiar de guvern, dar de organele sale și de presa sa, se folosesc spre amăgirea opiniunii publice. Astfel se produce în contra naționalităților un oare-care curent, care apoi doară că se aplică la politică, în tot cazul spre acel scop, ca naționalitățile să fie prezentate ca un pericol public, ear acest pericol de motiv valid, pentru neaplicarea legilor existente în favoarea naționalităților. Acest scop pe cât de nemoral, tot pe atât de greșit este politicesc. Căci ce vedem? vedem pe onorabilul guvern neîncetat urmărind acei soboli, dar neprindând nici măcar unul; un rezultat însă ajungând, acela, d'a irita spiritele la maghiari, cu amenințarea continuă, că de nu vor tăce, plăți și purta toate grelele sarcine, naționalitățile se vor rescuța și — pace de statul maghiar și de națiunea maghiară! Ba poate, că aceasta tactică și mai departe merge poate că influențează chiar asupra Coroanei. Nu afirm aceasta, dar me tem, că așa va fi, și spre linișcirea dlui Ugron G. pot să spun, că de mult a fost aceea, când naționalitățile alergau la Coroană pentru vindecarea vătămărilor, ce li se fac. Sub stăpânirea dlui Tisza experiența le-a învățat, că nici pe aceea cale nu se mai găsește vindecare.

Dar voi să ilustrez opiniunea mea despre fondul dispozițional cu un exemplu din timpul mai vechiu. Nume nu voi spune aici, căci n'am îndreptățire spre aceasta. Totuși, dacă dl ministru președinte va dori a cunoaște numele i-le voi șopti. (Ilaritate.) Repet, că nu sunt îndreptățit a spune nume aci. (Aprobări.) Înainte cu vr'o 15 ani, după a recercare a poliției din Viena, un agent provocator și atunci favorit al fondului dispozițional fu arestat într'un oraș provincial și i-se secuestrară și espedară la Viena toate hârtiile. Am avut ocaziune a vedea unele din acele hârtii. Vr'o 60 se ocupau de neînsemnata mea persoană. Cele mai pompoase și geniale me denunțau, că sunt cel mai periculos agitator. Și pentru care cuvânt? Pentru că tot cu legea în mână agitez. Care va să dică, On. Casă, că la noi în Ungaria nepermis este a lumina poporul cu legea, despre drepturile lui; firesc, pentru aceea nu, că legile făcute sunt nu pentru popor, întru interesul seu, ci ele esist numai pentru anumite scopuri politice, pentru stăpânire și organele ei.

Dar asta e lucru vechiu. Voi să aduc unul de tot nou.

A murit acum de curând un prefect și dintre scrisorile secrete ale lui mai multe au ajuns în mâinile publicului. Am vădut și eu vr'o două și le-am cetit și am cetit numele autorului. Și am găsit în ele astfelu ge minciuni, cum omul onorabil nu le-ar crede posibile! De exemplu, despre mine

cătră curțile împăratului Roșu așa de tare, încât nu-l puteai urmări cu ochii.

Împăratul Roșu era tocmai la prânz, când sosi buzduganul și cădu oblu în blid așa, că îi stropi pe toți câți erau la masă.

— Alelu de maică-sa! — strigă împăratul Roșu, asta n'a putut-o face altul, decât Petru. — Și trimise poruncă împăratului Verde, ca să vină la el voinicul, care a aruncat buzduganul să vadă, ce fel de om e acela.

Împăratului Verde îi părea rău, să lase pe Petru să se ducă, că să vedeți, un voinic ca Petru nu e lucru de nimic la curtea unui împărat. Dar mai mult îi părea rău de el fetei împăratului, căci îi era frică să peardă pe alesul inimei ei. Petru însă nu vrea să rămână și plecă să se ducă la împăratul Roșu. Și să duse Petru duse, multă lume împărăție, ca Dumnezeu să ne fie, că înainte mult mai este din poveste. Și cum mergea el așa, sciți ca omul singur pe drum, numai ce vede un om cu câte o peatră de moară în fie-care picior, alergând pe câmp după un iepure. Petru cum îl vede, strigă după el:

— Măi omule! da ce faci!

— Da iacă n'am după ce mai alerga și alerg acum după iepurile aista. Dar tu cine ești și unde te duci?

— Eu sunt Petru și me duc la împăratul Roșu.

se di ce, că de câte-ori merg la București la Academie, totdeauna trec pe la Sibiu, și renturnând, earăși me abat pe la Sibiu, încolo ducând sciri din Sibiu; ear încoaci aducând instrucțiuni dela Cogălniceanu, până și Metropolitului! Aceasta se spune ca pozitiv, pe când eu încă nici odată n'am trecut prin Sibiu în călătoria mea spre București, nici renturnând nu m'am abătut vr'odată prin Sibiu. Retac altele, deși unele sunt și mai puternice scornituri. Destul, că cunoscând pe artoriul, l'am luat la esamen: cum a putut să scrie astfelu de minciuni despre mine? Mi-a răspuns: apoi Ilustritatea Sa m'a chemat și m'a întrebat; i-am spus multe, câte am sciut, i-am dat și dovezi, dar toate acestea nu i-au plăcut, ci de-adreptul m'a provocat, să-i dau în scris arătare în cutare și cutare direcțiune, că me va remunera bine. Om sêrac fiind, am făcut, cum mi-s'a cerut și — am primit remunerar de 400 fl. (Ilaritate viuă.) Apoi nu este acesta sobol la comandă? Într'adevăr am convicțiunea, că onorabila majoritate aici toate le crede, căte i le spune guvernul despre naționalități și bărbății lor. Dar acelea în cele mai multe casuri lipsite sunt de tot temeiul. Să credeți, că lipsă ar fi de agitațiuni printre popor, apoi organele stăpânirii prin purtarea lor față cu poporul agitează destul. Au înstrăinat deja poporul și au deșteptat ură printrênsul, cum n'ar fi putut-o face nici un agitatoriu din lume! Și de aceea di ce: astfelu de fond dispozițional numai rău și daună cauzează. Mijloacele pentru tot ce este bun și folositoriu, și așa se votează, fără a se cheltui în secret. Fondul dispozițional însă ce proprie destinațiune are? Un premergătoriu al dlui ministru-președinte, pare că la 1873 a dechiarat aici, că nu este în contră, ca deputații să vadă însemnările cheltuelilor din fondul dispozițional, spre a se convinge despre scopul lor. Eu cred, că dl ministru președinte, astăzi nu s'ar învoi a permite deputaților să vadă acele însemnări. Eu i-aș fi foarte mulțamitoriu, dacă ar avea bunăteatea de a-mi acorda asemenea permisiune. (Viua ilaritate.)

Prea onorabilul domn ministru al cultelor și al instrucțiunii publice a avut grația de a-mi crea, firesc, cu prealalta învoire, un fond dispozițional de 20,000 fl. din subvențiunea destinată bisericii gr. or. Am convicțiunea, că dacă dnul ministru ar cunoaște persoanele, cărora împarte beneficiile acelui fond, dacă ar consulta pe superiorii acelora, nu le-ar face acel favor.

Sci eu, onorabilă Casă, că mijloacele fondului dispozițional n'ajung pentru scopul alegerilor; alte bogate isvoare se recer acolo; dar fondul dispozițional ajunge pentru a falsifica opiniunea publică prin denunțări false, și printr'o presă mistificătoare, astfelu confundând spiritele și înstrăinând pe cetățenii onorabili de către instituțiile țării.

Din aceste considerațiuni eu rog pe dl ministru-președinte, să consimtă cu opozițiunea, pentru ca împreună să ștergem din buget rubrica fondului dispozițional. După acestea cred, că-mi împlinesc o datorință patriotică, când votez și eu în contra acestui fond.

Răspunsul dlui prim ministru Tisza.

Mai întâi de toate foarte scurt voi răspunde la cele di se de dl deputat Babeș. Eu onorată casă dechiar sinceramint, că dorinții sale, ca să vadă socotelile fondului dispozițional, nici acum și nici odată nu voi satisfice (Aprobare); dară o întrebare îndreptă către dânsul:

A adus aici ca fapte nedubitabili — de acelea, despre cari a spus, că le-a audiat dela acel om, care i-a mărturisit, că a scris despre dânsul cu scirea minciuni. Are oare vr'o garanție, că acela, care — precum di ce despre dânsul a scris minciuni, i-a spus deplinul adevăr? (Ilaritate.) Eu cred, că această garanță lipsesc. Dealtmintea pot să-l încredințez pe dl deputat, fără a mai întreba pe amicul meu, ministrul cultului, că el de bună seamă a întrebat pe aceia, pe cari avea ai întreba. Nu primească de ofensă dl deputat Babeș, dacă me rostesc, că

— Tu ești Petru cel viteaz?! Hai să ne prindem frați de cruce, și me du și pe mine acolo, că cine scie, poate să-ți folosesc și eu ceva.

Și se prinderă frați de cruce și plecară mai departe. Mai încolo vădură un om, care înghiția la brezde de pământ după 9 pluguri și tot striga:

— Vai de mine mor de foame! Vai de mine mor de foame!

— Mei dapoi tu nu te mai sature odată?!

— Vai de mine mor de foame! Dar tu cine ești și unde te duci?

— Eu sunt Petru și me duc la împăratul Roșu.

— Hai ne prindem frați de cruce, că poate ți-oi folosi și eu vr'odată

Petru luă și pe acesta cu sine și plecară toți trei mai departe Petru, Fugilă și Flămândilă.

Nu merseră mult și detere preste un om, care bea apă de pe 9 iazuri și tot striga:

— Vai de mine mor de sete! Vai de mine mor de sete!

— Bătă-te cucu — di se Petru — d'apoi, n'ai apă destulă!? — Vai de mine mor de sete! — răspunse cela. — Dar tu cine ești, de me întrebi?

— Eu sunt Petru și me duc la împăratul Roșu.

— Ia-me și pe mine, că poate să ți folosesc ceva.

(Va urma.)

că asupra mea a făcut impresiune foarte liniscitoare declarațiunea sa, că nu este mulțumit de aceea, cărora a împărțit ajutorul ministrul de culte. (Plăcere în partea dreaptă.)

Conferința dela Ateneu a dlui A. Demetrescu.

Arta de a vorbi.

(În mare.)

După introducerea, pe care am resumat-o în numărul 7, dl conferențiar, făcu o mică schiță istorică asupra artei de a vorbi.

Discursul, dîse dsa, e fiul libertății.

În vechime discursul ținea locul presei. Statele mici din Grecia erau așa de mici, încât orice scire se putea lesne transmite și comunica prin graiu. Se înțelege de aci, că pe atunci nu se simția nevoie de presă.

În Athena de pildă, era de ajuns să vorbească un Demonstenes, pentru ca toți cetățenii să știe, cum merg afacerile publice. Cei vechi, și în special grecii au avut o deosebită stimă pentru discurs.

În Omer chiar (Iliada, Cartea II) găsim pasaje, în care se laudă și se admiră facilitatea oratorică a unor personalități. Dar sub Omer numai regii vorbesc, cei din popor sunt bătuți, când vor să deschidă gura.

Când încep, să licărească în Grecia principiile democratice, atunci se ivesc și marii oratori. Primul fu Solon. Sub tirania lui Pisistrat cuvîntul încetează. După Pisistrat apare marele Pericles, și după dînsul o întreagă pleiadă de oratori se ridică. Coroana lor fu Demonstenes.

La romani arta oratorică se desvoaltă aproape deodată cu fundarea statului roman. În primele timpuri ale republicii găsim la Roma oratori însemnați și importante opere de retorică.

Cato, în care se resumă mai bine decât în ori-cine geniul roman a pus cel dintăi principiu, cel găsim și la greci: „rem tene, verba sequentur“.

Cumcă elocuența e fiul libertății se constată dela francezi, cari n'au avut oratori politici până la revoluția cea mare.

Din contra englezii, grație instituțiilor lor publice mai vechi, au avut cu mult mai înainte distinși maeștri ai tribunei.

Spaniolii au cunoscut pe Castellar tocmai la revoluția din 1868.

Conferențiarul nu-și propune a examina regulile așa dîse tehnice, cari trebuiesc observate în întocmirea unui bun discurs. Dl A. Demetrescu voesc a trece în o repede cercetare condițiile și circumstanțele, ce determină în fie-care țară genul discursului.

Aceste condițiuni sunt în număr de patru.

Caracterul național, limba, circumstanțele politice și sociale și al 4-lea fisionomia auditoriului.

Dacă caracterul național e iritabil și mobil, atunci nu e nevoie de multă acțiune, spre a atrage publicul. Discursurile lungi, academice nu sunt ascultate nici gustate de un auditoriu cu temperament mobil. Publicul atunci sau iese afară, sau vorbește, sau adoarme.

Oratorul vorbește și auditoriul sforă.

Când limba e aspră și forma frasei lungă, încât esența cugetării ajunge la finele periodului, atunci oratorul are nevoie de figuri multe spre a putea fi ascultat.

Dacă limba e muzicală, oratorul trebuie să facă finalele propozițiilor armonioase, căci urechia cere să fie desmerdată și sufletul atins.

Dacă e limba elegantă, logică, atunci oratorul are nevoie de mult esercițiu.

A treia condiție, este epoca, în care vorbești. În timpurile de revoluție, când spiritele sunt escitate, atunci disordinea între idei e cea mai persuasivă.

În asemenea cas, publicul se scoală și se potolește dimpreună cu oratorul.

Într-o societate întărită oratorul trebuie să se fie la diapazonul iritațiunei sale.

Din contră, dacă timpurile sunt liniștite, dacă stalul e bogat, dacă partidele nu sunt în luptă, atunci întrebuintarea mijloacelor teatrale nu e recomandat.

În fine în al 4-lea rînd vine auditoriul.

Într'un felu se vorbește în întrunirile publice, altfelu în parlament și cu totul altfelu la Ateneu.

Dintre toate profesiunile, cari dispun spre elocuență, advocatura ocupă primul loc. S'ar mai putea clasa oratorii după calitățile lor psihologice.

Avem oratori politici, oratori logici, oratori malițioși. Stilul parlamentar nu trebuie să fie încărcat cu multe metafore.

Logicii trebuie să fie mai mult abundenți decât concisi.

Oratorii malițioși ascut cugetarea, spre a arunca săgețile lor unde vor, prin alusii delicate și fine.

Se mai împart oratori din punctul de vedere al specialității lor.

În espunerea aceasta conferențiarul abundă în aluzii foarte spirituale, cari deși prezentate sub o formă cât se poate de generală, nu au încetat de a fi sulinate de aplausele prelungite ale auditoriului.

(Va urma.)

Ministrul Boulanger.

În timpul din urmă presa europeană, s'a ocupat foarte mult de persoana acestui ministru în apărarea referințelor Franciei față de Germania, pentru aceea credem a fi de interes și pentru publicul nostru urmărirea portret al generalului Boulanger:

Acesta nu este o personalitate ordinară, cum e a generalului Boulanger. El a ajuns prea iute la primul rang. Gambetta îl clasa între cei patru mai buni oficeri ai armatei franceze și dacă nu me înșel în al 3-lea rang. El este tinăr încă, simpatic și bun vorbitor. El i datorește lui Clémenceau norocul său, dar acum începe a întuneca pe patronul său, care nu s'a bucurat nici odată de o popularitate prea mare. Este în general considerat ca unul, care nu se dă de om galant în situațiunea recentă, dar se recunoaște în general, că aceea nu i a cauzat nici o schimbare prestigiului său. Dacă nu m'aș teme, că ași prea esagera ași dice, că dela Napoleon, când el se afla în apogeul puterii sale și poate dela La Fayette în 1830 nici un om nu s'a bucurat în Franția de popularitate comparabilă cu a generalului Boulanger.

Numai lumea de prin saloane îi este ostilă; dar în Franția mai puțin ca în nici o altă țeară, saloanele nu prea au ați influință. Este în general mai popular la masa armatei, decum a fost în 1849—1850 prințul president și dacă află puțină simpatie la locurile superioare, nu trebuie a trece cu vederea, că și mai înainte a fost așa. În adevăr numele generalului Boulanger este poate cu al lui Lesseps, singurul, care e în adevăr popular în Franția. Lucru unic în felul său, deși este susținut de toți oamenii politici — nimeni nu vorbește de el fără a nu suride; se tem de el, fără al lua în serios și jurnaliștii nu iau în considerare prestigiul lui, îl tratează de un fanfaron. Nu se poate nega însă, că e cam șarlatan în faptele sale și cu drept cuvînt, cred mulți, că nu e absolut strein de reclama, ce se face cu numele său. Bun ministru de resbel, și e permis a presupune, că constanța sa de soldat este o urmare a sentimentelor sale generoase și cu nedrept i s'ar imputa, că o ar face aceasta din interes personal.

Cu toate acestea în Germania lumea pare a nu fi sigură de situațiunea, ce și-a creat o generalul Boulanger și presa germană îl reprezintă ca pe un partizan al ideilor resboinice. Asta i după părerea mea o eroare. Tendința sa de a pune un frâu expedițiilor așa dîse coloniale, imi pare dictată mai puțin de un scop ascuns de agresiune europeană, ci de o prudență absolut laudabilă din toate privințele! Pentru a dice tot, eu nu sunt dintre aceia, cari cred într-o serioasă influință a generalului Boulanger asupra viitorului Franciei și al Europei. Este o seamă de timp, de când însărcinam pe unul dintre amiciei mei, care se ducea la Paris să me informeze de acest personagiu deja însemnat pe atunci și apoi se'mi pun întrebarea, dacă trebuie să ved în el un om un soldat, ori un vîntură țeară. Dar n'am ajuns mai departe, căci rezultatul acestei rezonări este, că despre fie-care din aceste puncte ar fi fost multe de luat și multe de lăsat. În fine neintrebuintând serioase capacități în direcțiunea departementului său, el a arătat prin cele mai recente discursuri ale sale, că el nu este omul a cassa cele făcute de alții.

Am dîs, că ambițiunile atribuite generalului Boulanger nu par a fi de natură a amenința pacea. Sunt ele doar pentru republică? Dacă Franția ar voi un maestru, mi-am dîs eu, este probabil, că ea îl va căuta într'un om nou. Cu gustul ce-l are cineva pentru introducerea în politică a cestiunilor de persoană, s'ar găsi cineva natural condus a me întreba: „Ai pe cineva în vedere?“ Nu, eu n'am în special în vedere pe ministrul actual de resbel, dar ori care ar fi ministru de resbel pe timpul eruperei unui resbel, vreau se-l ved pe generalul Boulanger în fruntea armatei franceze.

Dar îndată ce s'ar sfărma eventualitatea unui resbel viitor, nimic nu ne face a crede, că generalul Boulanger ar trebui să mărească aceasta eventualitate. Dacă alegerea presidentială ar aparține votului universal, popularitatea sa ar putea se-i dea oricari sanse; îndată ce însă ea va fi în mâinile congresului, el nu va avea nici un vot.

Ori cât de popular să fie el de present, numele generalului Boulanger va putea foarte bine în câțiva ani, să cadă în uitare. În Franția personalitățile însemnate sunt puse la o parte mult mai iute și mai complet de cât în Englitera. În Franția, când ei nu sunt în afaceri oameni capabili și doritori de a servi țerei, sunt considerați ca rezervă a viitorului; ei sunt puși în disponibilitate, așa dîcînd. Oameni politici, cari durează și cari revin sunt aceia, cari practicează sistema compromiselor și de circumspecțiune.

„Jurnal des Debats.“

Varietăți.

* (Episcop nou.) Maiestatea Sa cu preainnalta rezoluțiune din 17/29 Ianuaru a. c. a întărit alegerea archimandritului Nectariu Dimitrieviciu de episcop al Verșetului. Chirotonirea noului episcop va fi astăzi (Marți) și grăbirea cea mare se motivează dela Carlovăț cu incidentul, că patriarchul a făcut deja toate pregătirile pentru a călători la băi pe un timp mai lung, spre a-și căuta de restaurarea sănătății sdruncinate.

* (Iubileu.) Vivat, și earăși vivat! Dl **Trefort**, ministru de culte și instrucțiune publică și-a serbat eri-alaltăeri iubileul de 70 de ani ai vieții sale. Au iubileat institutele culturale ungurești, anume scoalele și au făcut o di de recreațiune în onoarea iubileatului. „Pesti Napló“, din care luăm notiță de acest iubileu, în acord cu zuruitul armelor ce se ascut pentru un războiu iminent, cântă imnurile sale obicinuite întru glorificarea marelui promotor al culturii maghiare, dîcînd între altele: că acestui leu este de a se mulțami, că scoalele poporale s'au scos de sub influența agitatorilor naționali, cari lucră sub masca religiei. De ce dar se nu fie după dorința lui „Pesti-Napló“, care urează energicului ministru încă mulți ani spre a-și validita bogatele puteri în servitiul cauzelor naționale? Da, să trăiască dl Trefort! trăiască, ca să vadă cu ochii sei ruinele produse de curentul șovinistic căruia servește Escelenția Sa într'adevăr cu mare energie!

* (Reuniunea română de lectură din Sibiiu) și-a ținut alaltăeri adunarea sa generală în localitățile sale, Strada Cisnădiei Nr. 7. S'a luat la cunoscință raportul secretariului despre activitatea comitetului în decursul anului 1886 asemenea raportul despre mișcarea casei, cu care ocasiune s'a votat mulțamită la protocol cassariului reuniunei, domnului A. Bak pentru viul interes față cu reuniunea. Despre cassă vom aminti că în anul trecut venitele au fost 570 fl. 8 cr. ear eșitele 495 fl. 96 cr., așa dară anul s'a încheiat cu un escadent de fl. 74.12.

O vie discusiune s'a incins la aceea parte a preliminarului de budget pro 1887, unde se prevedea o sumă de 20 fl. ca restanțe dela membrii vechi ai acestei reuniuni. Aceste restanțe se urcă preste suma de 130 fl. și te uimesci, când vești, că acești detorași sunt cei cu mai bună pozițiune bărbați din Sibiiu, dar cari în zelul lor de a sugruma această reuniune de ani de dîle nu-și plătesc detoria. Adunarea generală a luat concludul, că presiul pentru ultima dată să provoace în scris pe acești debitori la împlinirea datorinții lor, și apoi dacă ei nu și o vor face să porceadă pe calea judecătoreiei. Va fi de interes să vedem pentru 6 fl. oameni cu poziții înalte la judecătoria pentru bagatele, căci atunci în adevăr nu vom scî ce este mai bagatel.

În comitet s'au ales tot membrii cei vechi cu escepțiunea dlui capitan Bacea, care părăsind Sibiiul în locul dînsului s'a ales de membru în comitet domnul căpitan în pensione Panteleimon Locuța.

* (Junimea română) are onoare a ve invita la balul, care se va arangia la 17 Februaru st. n. în Otelul Național în folosul ambelor scoale române din loc.

Prețul intrării de persoană 1 fl. de familia 2 fl. Biletele se pot capêta în neguțătoria Dl Moreno seara la cassă.

Damele sunt rugate a se presenta în toilete simple. Supra solviri se primesc cu mulțamită și se vor cuita pre calea diaristică.

Alba-Julia, în 2 Februaru st. n., 1887.

Comitetul arangiatoriu.

* Sinodul bisericei autocefale din România va fi convocat în luna viitoare, spre a examina proiectul de lege întocmit de ministru cultelor pentru îmbunătățirea sorții clerului.

* (Ce mai vreau maghiarii) Cultur-egyletul hotărîse să ceară dela ministrul de comunicațiune ca toate corespondențele legitimate — cultur-egyletesci — să fie libere de porto. Grabiell Boross înse, după cum se scrie, n'a voit să le facă patrioților pe plac d'ocamdată, răspundînd, că grija pentru interesele culturale nu cade în resortul dînsului.

— Asta-i adevăr nășir aruncat în ochii lunei, cum s' miluiți membrii comitetului, ca să călătorească pe clasa I. cu prețul 1/2 de clasa III, măcar de ar merge la tirg, se milostivesce vr'un patriot de cei mari d'a îngădui aceasta cultur-egyletului — cu atât mai tare, căci scopul e sublim (!!?)

* (Agitatorii în America) Amerikai Nemzetör scrie: Agitatorii naționali nici în America nu sunt rari. Un anumit Alecsandru Cozub cantor gr. or. din Miklosfalva (com. Șaroș) emigrând în Steelton continuă și aci cu agitările. Corub a sosit din Ungaria la Steelton în 1 Dec. a. tr. și cu toate că po-

